

Saksprotokoll i hovudutval for næring - 12.01.2021

Noralv Distad (H) sette på vegner av H fram slikt forslag:

«Tillegg:

Nytt punkt: Vestland fylkeskommune er samd med tilrådingane om å leggja til rette for auka verdiskaping i distrikta og at det må leggjast større vekt på næringslivet sine behov i utbygging av infrastruktur og i plansaker. Næringslivet i distrikta blir viktige for å nå nasjonale og internasjonale klimamål. Då må det mellom anna leggjast til rette for at ein kan ta klimavennleg kraft meir i bruk til å fremja miljøvennleg industri og transport. Vestland fylkeskommune er samd i at næringane i distrikta både kan skapa vekst og redusera utslepp. Det er difor viktig at distriktsnæringane har rammevilkår som sikrar at dei fullt ut kan ta del i framtidig verdiskaping, med sikre og fleire arbeidsplassar.»

Tom Hiis Bergh (V) sette på vegner av A, MDG, Sp, SV, V, KrF fram slikt forslag:

«Alternativt forslag til vedtak:

1. Vestland fylkeskommune ser på NOU 2020:12 som eit godt kunnskapsgrunnlag for ei styrka innsats inn mot næringsutvikling i distrikt.
  2. Verdiskapinga per sysselsett i distriktsnæringane er høg, men tilgang på arbeidskraft og kompetanse er ei utfordring. Vestland fylke ynskjer å ta eit større heilheitleg regionalt ansvar som samfunnsutviklar enn det regionreforma så langt har lagt opp til. Saman med næringslivet og utdanningsinstitusjonane ynskjer me å lukkast med ei betre samhandling, målretting og desentralisering av utdanningstilbod i regionen. Vestland fylkeskommune vil i den samanheng peika på at ei overføring av det totale ansvaret for høgskulane til dei nye regionane vil kunne bidra til å nå dette målet.
  3. Ei styrking av fylkeskommunen sitt handlingsrom gjennom større ansvar for verkemiddel retta mot næringsutvikling vil gjere det lettare å innrette og prioritere verkemidla i samsvar med behovet i det regionale næringslivet. Utvalet peikar på at fylkeskommunen må ha handlingsrom og økonomiske verkemiddel til å kunne ta ei sterkare utviklingsrolle i distrikt med tynne innovasjonssystem og at rammene for dette arbeidet må aukast. Vestland fylkeskommune støttar synspunkta og er klar til å ta ei større rolle som distrikts- og næringsutviklar
  4. Vestland fylkeskommune støttar synspunkta at grøn næringsutvikling innanfor industrien, maritim sektor, havnæringane, jordbruk, skogbruk og reiseliv, som føregår i samsvar med FN sine berekraftsmål, kan bidra til å redusere regionale, nasjonale og globale utslepp i tillegg til å skape store verdiar i distriktskommunane. Dersom tilrådingane frå distriktsnæringsutvalet vert følgd frå nasjonalt hald, kan det medverke til auka innsats for grøn omstilling og framtidretta arbeidsplassar i distriktsnæringane, med levande og berekraftige lokalsamfunn som resultat.
  5. Vestland fylkeskommune merkar seg at utvalet innanfor temaet samferdsle og transport, særleg peiker på effekten av samferdsleinvesteringar som knyter saman kommunar og skaper større funksjonelle bu- og arbeidsmarknadsregionar, også i distrikta. Rapporten peiker også på at «..bo- og arbeidsmarkedsregioners egenskaper er viktigere for bedrifters lokalisering, vekst- og utviklingsmuligheter enn enkeltkommuners rammebetingelser og egenskaper.» (kap 8.1.5).
- Vestland fylkeskommune meiner dette må vere ei viktig føring for prioriteringar og ambisjonsnivå i ny Nasjonal Transportplan.
6. Rapporten syner til at planlegging etter plan- og bygningslova er eit viktig verktøy for samfunnsutvikling, og at god planlegging bidrar til å fremje næringsutvikling (kap 8.2). Utvalet syner her til Riksrevisjonen sin rapport frå 2018 som syner at regionalt planforum i for liten grad bidreg til å samordne interesser og redusere tal innigelsgar mot kommunale

planar. Det blir her særleg peikt på statsforvaltarane sin rolle - ved at deira samordning av innsigelsar ikkje sikrar nok openheit og føreseielege planprosessar.

Vestland fylkeskommune meiner fylkeskommunen sin rolle som samordningsorgan opp mot kommunale planprosessar må styrkast.

7. Distriktsnæringsutvalet peiker på at spreining av arbeidsplassar for folk med høgare utdanning er viktig for å skape ein variert arbeidsmarknad som kan bidra positivt til busetnad og næringsutvikling i distrikta. Utvalet meiner difor at desentralisert lokalisering av offentlege institusjonar er viktig også for å lukkast med næringsutvikling i distrikta, og gir følgjande konkrete tilrådingar:

- Ved oppretting av nye statlege verksemdar, strukturendringar eller omlokaliseringar av eksisterande verksemdar må vurderingar av lokaliseringspolitiske omsyn tillegkast langt større vekt enn det som har vore tilfellet fram til i dag. Det må leggest betydeleg vekt på lokalisering i regionale sentra, der verksemdene har størst potensial til å bidra til det lokale tilbodet av arbeidsplassar, både med omsyn til omfang og bredde.
- Utvalet støtter regjeringa si innstramming som gjer at direktorat og etatar ikkje lenger kan legge ned statlege kontor utan aksept frå regjeringa. Dette ut frå ei erkjening av at ein må unngå at enkeltstader rammast urettmessig hardt når statlege arbeidsplassar flyttast eller leggest ned.
- Det er ei styrke for statlege tilsyn, etatar og direktorat å vere lokalisert saman med sterke næringsmiljø i ulike delar av landet. Dette kan òg gi vekst i forretningsmessige tenesteneringar i distrikta. Det bør utviklast ein politikk for smart spesialisering der statlege verksemdar som er knytta til enkeltnæringer, plasserast i regionar der næringen de fører tilsyn med, også er godt representert. Dette kan bidra til busetting og verdiskaping og til å utvide lokale kompetansmiljø knytta til lokal ressursforvaltning og næringsgrunnlag.
- Positive og negative geografiske verknadar bør synleggjerast før det fattast avgjerder om lokalisering av statlege verksemdar. Utvalet meiner at konsekvensane av endra tilgang til statlege tenester for næringslivet i distriktsområder bør vere ein del av avgjerdsgrunnlaget i store reformer.

Vestland fylkeskommune meiner dette er svært viktige tilrådingar frå Distriktsnæringsutvalet, som vil ha stor betydning også for utvikling av sterke, funksjonelle bu- og arbeidsmarknadsregionar i heile Vestland fylke.

8. Distriktsnæringsutvalet peiker på at utdanningssystemet spelar ei sentral rolle ved val av bustad og dermed også for tilgangen til framtidig arbeidskraft for næringslivet i ein region. Utvalet viser til studiar som syner at 70% blir verande i regionen der dei har gjennomført studiane, og gir ut frå dette mellom anna følgjande tilrådingar:

- Det bør innførast insentiv for at universitet, høgskolar og fagskolar skal etablere fleircampusmodellar for å møte arbeids- og næringslivets behov over heile landet, samtidig som det skapast relevante kunnskapsmiljø i kryssingspunktet mellom utdanning, forskning og næringsliv.
- Institusjonar innanfor høgare utdanning er i stor grad lokalisert i sentrale områder. Strukturreformane som er gjennomført, vil kunne bidra til ytterlegare sentralisering av utdanningsinstitusjonane, ved at utdanningstilbod i distrikta blir lagt ned. Insentivsystemet og finansieringa av universiteta, høgskolane og fagskolane bør utformast slik at det stimulerer til desentralisert studiestadsstruktur.
- For å dekke det lokale og regionale næringslivets behov for arbeidskraft er det behov for fleksible etter- og vidareutdanningstilbod i regi av universiteta, høgskolane og fagskolane, utover det som tilbydast i dag.
- Koronasituasjonen har vist at digitale plattformer kan brukast i større grad enn tidlegare og dermed kan bidra til at etter- og vidareutdanning i større grad kan tas frå distrikta. For utdanningar som er særleg etterspurt i distrikts-Norge, bør det vurderast undervisningsopplegg som bidrar til desentralisert opplæring

Vestland fylkeskommune ser på dette som heilt sentrale punkt for å lukkast med distriktpolitikken i framtida, og ønskjer eit nært samarbeid med statlege styresmakter i å utvikle fleire og betre desentraliserte utdanningstilbod i heile Vestland fylke.

9. NOU-en peikar på gode vegar, saman med breiband av tilstrekkeleg kapasitet, som avgjerande for god næringsutvikling. Dette er Vestland fylke einig i. Det bør difor utarbeidast ein Nasjonal breibandsplan med handlingsprogram og statleg garanti som sikrar alle husstandar og verksemder breibandstilgang.»

Avrøysting

Det var 15 representantar til stades.

Fylkesrådmannen sitt forslag til innstilling til fylkesutvalet fekk 0 røyster og fall.

Hiis Bergh sitt forslag punkt 1-9 unnatt punkt 2 vart samrøystes vedteke.

Hiis Bergh sitt forslag til punkt 2 vart vedteke mot 5 røyster (U, FrP, 2H).

Distad sitt forslag til nytt punkt vart samrøystes vedteke.

Innstilling til fylkesutvalet

1. Vestland fylkeskommune ser på NOU 2020:12 som eit godt kunnskapsgrunnlag for ei styrka innsats inn mot næringsutvikling i distrikt.

2. Verdiskapinga per sysselsett i distriktsnæringane er høg, men tilgang på arbeidskraft og kompetanse er ei utfordring. Vestland fylke ynskjer å ta eit større heilheitleg regionalt ansvar som samfunnsutviklar enn det regionreforma så langt har lagt opp til. Saman med næringslivet og utdanningsinstitusjonane ynskjer me å lukkast med ei betre samhandling, målretting og desentralisering av utdanningstilbod i regionen. Vestland fylkeskommune vil i den samanheng peika på at ei overføring av det totale ansvaret for høgskulane til dei nye regionane vil kunne bidra til å nå dette målet.

3. Ei styrking av fylkeskommunen sitt handlingsrom gjennom større ansvar for verkemiddel retta mot næringsutvikling vil gjere det lettare å innrette og prioritere verkemidla i samsvar med behovet i det regionale næringslivet. Utvalet peikar på at fylkeskommunen må ha handlingsrom og økonomiske verkemiddel til å kunne ta ei sterkare utviklingsrolle i distrikt med tynne innovasjonssystem og at rammene for dette arbeidet må aukast. Vestland fylkeskommune støttar synspunkta og er klar til å ta ei større rolle som distrikts- og næringsutviklar

4. Vestland fylkeskommune støttar synspunkta at grøn næringsutvikling innanfor industrien, maritim sektor, havnæringane, jordbruk, skogbruk og reiseliv, som føregår i samsvar med FN sine berekraftsmål, kan bidra til å redusere regionale, nasjonale og globale utslepp i tillegg til å skape store verdiar i distriktskommunane. Dersom tilrådingane frå distriktsnæringsutvalet vert følgd frå nasjonalt hald, kan det medverke til auka innsats for grøn omstilling og framtidsretta arbeidsplassar i distriktsnæringane, med levande og berekraftige lokalsamfunn som resultat.

5. Vestland fylkeskommune merkar seg at utvalet innanfor temaet samferdsle og transport, særleg peiker på effekten av samferdsleinvesteringar som knyter saman kommunar og skaper større funksjonelle bu- og arbeidsmarknadsregionar, også i distrikta. Rapporten peiker også på at «...bo- og arbeidsmarkedsregioners egenskaper er viktigere for bedrifters lokalisering, vekst- og utviklingsmuligheter enn enkeltkommuners rammebetingelser og egenskaper.» (kap 8.1.5).

Vestland fylkeskommune meiner dette må vere ei viktig føring for prioriteringar og ambisjonsnivå i ny Nasjonal Transportplan.

6. Rapporten syner til at planlegging etter plan- og bygningslova er eit viktig verktøy for samfunnsutvikling, og at god planlegging bidrar til å fremje næringsutvikling (kap 8.2). Utvalet syner her til Riksrevisjonen sin rapport frå 2018 som syner at regionalt planforum i for liten grad bidreg til å samordne interesser og redusere tal innigelsgar mot kommunale planar. Det blir her særleg peikt på statsforvaltarane sin rolle - ved at deira samordning av innsigelsar ikkje sikrar nok openheit og føreseielege planprosessar.

Vestland fylkeskommune meiner fylkeskommunen sin rolle som samordningsorgan opp mot kommunale planprosessar må styrkast.

7. Distriktsnæringsutvalet peiker på at spreining av arbeidsplassar for folk med høgare utdanning er viktig for å skape ein variert arbeidsmarknad som kan bidra positivt til busetnad og næringsutvikling i distrikta. Utvalet meiner difor at desentralisert lokalisering av offentlege institusjonar er viktig også for å lukkast med næringsutvikling i distrikta, og gir følgande konkrete tilrådingar:

- Ved oppretting av nye statlege verksemder, strukturendringar eller omlokaliseringar av eksisterande verksemder må vurderingar av lokaliseringspolitiske omsyn tilleggast langt større vekt enn det som har vore tilfellet fram til i dag. Det må leggast betydeleg vekt på lokalisering i regionale sentra, der verksemdene har størst potensial til å bidra til det lokale tilbodet av arbeidsplassar, både med omsyn til omfang og bredde.
- Utvalet støtter regjeringa si innstramming som gjer at direktorat og etatar ikkje lenger kan legge ned statlege kontor utan aksept frå regjeringa. Dette ut frå ei erkjenning av at ein må unngå at enkeltstader rammast urettmessig hardt når statlege arbeidsplassar flyttast eller leggast ned.
- Det er ei styrke for statlege tilsyn, etatar og direktorat å vere lokalisert saman med sterke næringsmiljø i ulike delar av landet. Dette kan òg gi vekst i forretningsmessige tenestenæringer i distrikta. Det bør utviklast ein politikk for smart spesialisering der statlege verksemder som er knytta til enkeltnæringer, plasserast i regionar der næringen de fører tilsyn med, også er godt representert. Dette kan bidra til busetting og verdiskaping og til å utvide lokale kompetansmiljø knytta til lokal ressursforvaltning og næringsgrunnlag.
- Positive og negative geografiske verknadar bør synleggjerast før det fattast avgjerder om lokalisering av statlege verksemder. Utvalet meiner at konsekvensane av endra tilgang til statlege tenester for næringslivet i distriktsområder bør vere ein del av avgjerdsgrunnlaget i store reformer.

Vestland fylkeskommune meiner dette er svært viktige tilrådingar frå Distriktsnæringsutvalet, som vil ha stor betydning også for utvikling av sterke, funksjonelle bu- og arbeidsmarknadsregionar i heile Vestland fylke.

8. Distriktsnæringsutvalet peiker på at utdanningssystemet spelar ei sentral rolle ved val av bustad og dermed også for tilgangen til framtidig arbeidskraft for næringslivet i ein region. Utvalet viser til studiar som syner at 70% blir verande i regionen der dei har gjennomført studiane, og gir ut frå dette mellom anna følgjande tilrådingar:

- Det bør innførast insentiv for at universitet, høgskolar og fagskolar skal etablere fleircampusmodellar for å møte arbeids- og næringslivets behov over heile landet, samtidig som det skapast relevante kunnskapsmiljø i kryssingspunktet mellom utdanning, forskning og næringsliv.
- Institusjonar innanfor høgare utdanning er i stor grad lokalisert i sentrale områder. Strukturreformane som er gjennomført, vil kunne bidra til ytterlegare sentralisering av utdanningsinstitusjonane, ved at utdanningstilbod i distrikta blir lagt ned. Insentivsystemet og finansieringa av universiteta, høgskolane og fagskolane bør utformast slik at det stimulerer til desentralisert studiestadsstruktur.
- For å dekke det lokale og regionale nærings- og livets behov for arbeidskraft er det behov for fleksible etter- og vidareutdanningstilbod i regi av universiteta, høgskolane og fagskolane, utover det som tilbydast i dag.
- Koronasituasjonen har vist at digitale plattformer kan brukast i større grad enn tidlegare og dermed kan bidra til at etter- og vidareutdanning i større grad kan tas frå distrikta. For utdanningar som er særleg etterspurt i distrikts-Norge, bør det vurderast undervisningsopplegg som bidrar til desentralisert opplæring

Vestland fylkeskommune ser på dette som heilt sentrale punkt for å lukkast med distriktspolitikken i framtida, og ønskjer eit nært samarbeid med statlege styresmakter i å utvikle fleire og betre desentraliserte utdanningstilbod i heile Vestland fylke.

9. NOU-en peikar på gode vegar, saman med breiband av tilstrekkeleg kapasitet, som avgjerande for god næringsutvikling. Dette er Vestland fylke einig i. Det bør difor utarbeidast ein Nasjonal breibandsplan med handlingsprogram og statleg garanti som sikrar alle husstandar og verksemder breibandstilgang.»

10. Vestland fylkeskommune er samd med tilrådingane om å leggja til rette for auka verdiskaping i distrikta og at det må leggjast større vekt på næringslivet sine behov i utbygging av infrastruktur og i plansaker. Næringslivet i distrikta blir viktige for å nå nasjonale og internasjonale klimamål. Då må det mellom anna leggjast til rette for at ein kan ta klimavennleg kraft meir i bruk til å fremja miljøvennleg industri og transport. Vestland fylkeskommune er samd i at næringane i distrikta både kan skapa vekst og redusera utslepp. Det er difor viktig at distriktsnæringane har rammevilkår som sikrar at dei fullt ut kan ta del i framtidig verdiskaping, med sikre og fleire arbeidsplassar.